

Szabolcs András

A nagy cselvetés

A kása arisztokrácia kialakulása

Nem vagyok a társadalomtudományok szakértője, így jogcímem sincs arra, hogy tudományos értekezést írjak erről a jelenségről. Arra azonban feljogosítva érzem magamat, hogy személyes megfigyelésemet írásban rögzítve megőrizsem a hivatott feldolgozók számára.

A „kása arisztokrácia” kialakulását három és fél éves szovjet hadifogságom alatt volt lehetőségem megfigyelni. Sőt abban a „kedvező” helyzetben voltam, hogy e torz folyamat kezdeti stádiumának is tanúja lehettem.

A tömegek mozgatásához feltétlenül-szükséges valamilyen stratégia kialakítása, hogy elkerülhetők legyenek a felesleges összeütközések. A szovjet vezetőknek akkor már több évtizedes gyakorlata volt a tömegek vezetésében. Az első megfigyelésem abból az időből származik, amikor ez a kifinomult módszer hazai viszonylatban még ismeretlen volt. Írhatnám úgy is, hogy nálunk ez a folyamat még csak „in statu nascendi” volt.

Sankt Pölten város határában kialakított szekértáborunkban töltött éjszaka után „útbiztosítónak” nevezett szovjet őrségünk közölte, hogy fel kell mennünk a várba, hogy ott meleg ételt kaphassunk. Mondottuk nekik, hogy eddig is minden nap ettünk meleg ételt, ezt ők maguk is igazolhatják, hiszen velünk együtt ettek tábori konyháinknál. Igenám, mondták, de orvosi vizsgák is vannak, és a járványok elkerülése érdekében mindenkit meg kell vizsgálni. Mit mondhattunk volna erre? Elindultunk.

A város utcái zsúfoltak voltak, szovjet alakulatok haladtak nyugat felé, és sok volt az „orvosi vizsgálatra” rendelt, immáron fegyvertelen alakulat. A várhegy nagy fái alá állítottuk szekereinket, és vártuk a sorunkra. Ebédre invitáltak a vár udvarába, ahol hatalmas tábori üstökben rotyogott a babgulyás.

Alig léptünk be a várkapun, máris nagy kiabálás fogadott, és az üstök mellől boldog kacagással szaladtak felénk, ekkor már talpig fehérbe öltöztetett ruszin tüzeink, akiket Steyr felé igyekezetünkben hagytunk el egyik kenyérral telt szekerünk társaságában. Nyakunkba estek, ölelgettek: „hadnagy úr csakhogy láthatjuk”.

Egymás szavába vágva mesélték, hogy mivel nagy súlyú szekereket nem sikerült feltolni a meredeken, őket már az elmaradásukat követő hajnalon utolérték a szovjet alakulatok. Kihallgatásuk után nem mint hadifoglyokat kezelték őket, hanem kisegítő katonaként. Közben ordított már az épület ajtaja előtt a májusi napsütést élvezve üldögélő katonatiszt. Magához intett minket, tiszteket és a legbeszédesebb ruszin fiút. Az érdekelte, ugyan miért ölelgetnek minket, elnyomó katonatisztjeiket, a ruszin fiúk. Ennek a tisztnek lila parolija és lila sapkaszalagja volt. Később tudtuk meg, hogy államvédelmi tiszt. Mivel a fiúk elmondották neki, hogy milyen rendesek voltunk a legénységünkkel szemben és milyen jó emberek vagyunk, parancsot adott, hogy akkor adjanak nekünk mindenből dupla adagot. A teli csajka babgulyást jóízűen ettük meg. A ruszin fiúk jó magyarosan készítették el. Bizony akkor eszünkbe sem jutott, hogy a következő három és fél évben ilyet nem fogunk kapni. Elláttak kenyérral, vajjal, cukorral és dohánnal. Jól felpakolva érkezünk vissza fogatainkhoz. Ott újabb utasítást kaptunk, ezúttal orvosi vizsgálatra kell mennünk, de oda csak egészségügyi tárgyainkat vigyük, mert utána visszajövünk fogatainkhoz. Az itteni csomagjainkra addig a hajtó tüzeink fognak vigyázni. Az orvosi vizsgálat egy másik várudvarban volt. Csomagjainkat magunk elé téve derékig levetköztünk, egy tiszt vizsgálta csomagjainkat, egy orvos minket. Csomagjainkból nemcsak a hedifelszerelésnek számító órát, borotvát, pénzt, hanem az esetleg odatett ékszereket és mindent elvettek, aminek bármilyen csekély értéke volt. Ez volt az első „zabra”, amit az elkövetkező években majd nagyon sok fog követni.

Innen visszakísértek az árnyas, fák alá, ahol azonban már nyoma sem volt fogatainknak. Kérdezősködünk, de vállvonogatáson kívül mást nem kaptunk.

Gergő tüzérosztályunk „géhás” (gazdasági hivatal) tisztje volt legjobban megijedve, mert addig a napig hűen őrizte alakulatunk hadipénztárát, könyvelését és a tüzérosztály teljes felszerelését, kivéve persze a lövegeket és a löszert, amit az utolsó tüzelőállás elhagyásakor megsemmisítettek. A közben helyszínre érkező politikai tisztnek, tolmács segítségével, szinte

sírva panaszkolta veszteségét, amiért hadbírótság elé is kerülhet. Az viszont hamar megvizsgálta őt, amit elvittek, az a Genfi Egyezmény szerint hadizsákmány volt. Magyar hadbírótság még jó ideig nem fog Magyarországon működni, különben is mindenről megkapja a papirost, és így el tud majd számolni mindenről.

Közben az árnyas fák térsége megtelt különféle egyenruhát viselőkkel. Németek voltak túlsúlyban, de mi magyarok is jelentős tömeget képviseltünk. A politikai tiszt eligazítást tartott. Elsőként arról beszélt, hogy járműveinket, legnagyobb sajnálatukra, igénybe kellett venniük, mert nagyon sok szovjet katonát és nagyon sok munkáslányt hurcoltak el a németek. Most érthetően azok hazaszállítása a fő feladat, hiszen ezek a szerenesétlenek már hosszú ideje nem látták otthonaikat. Mindenki beláthatja az emberiség ezt parancsolja első feladatként.

A vonatközlekedést egyelőre még nem sikerült helyreállítani, de az folyamatban van, és lehet, hogy útközben már vonatra rakhatnak mindenkit, hogy hazavigyenek. A magyar katonákat hazaviszik, és ott majd kivizsgálják nem követtek-e el háborús bűncselekményeket, ott megkapják igazolásukat, és hazamehetnek. Harmadszor hangzott el – ezúttal hivatalosan – a „bumaska” és a „szkoro damoj”.

Szót ejtett beszédében a német „SS” alakulatokról, és vaskos tréfaaként mondotta, hogy ez a rövidítés az orosz nyelven „szamosztrelec” szóval kifejezett öngyilkos szónak felel meg. Lehet, hogy hibásan írtam le az orosz szót, de valahogyan így hangzott. Ezekután megkérdezte, hogy van e jelen ilyen alakulathoz tartozó. Egy fiatal német gondolkodás nélkül kilépett és büszkén mondotta: „én az vagyok”. Mivel a politikai tiszt szavait németül is tolmácsolták, e cselekedet háttartalan bátorságról tett bizonyosságot. Zavarba is hozta a politrukot, aki szinte udvariasan kérte, lépjen vissza a sorba.

Befejezésként mondotta, álljunk – átszámolásunk után – századokba, és abban az alakzatban induljunk neki a haza vezető utunknak. Igyekeztünk úgy összeállni, hogy tüzérsztyályunk egy csoportban legyen. Valami keveredés azért keletkezhetett, mert egy század élére Sáfary Bandi vezérkari századossal és egy vezérkari őrnaggyal kerültem. Az útnak induló csoportban lehetünk vagy háromezren. A századok között meg-

felelő térközt kellett tartanunk. Őrségként 25 géppisztolyos szovjet katonát vezényeltek oda. A menetoszlop parancsnoka talán kapitány volt. Számára egy hintót szereztek. Szép feketére fényezett urasági hintó volt, felhajtható vászontetővel, kényelmes bőrülésekkel. Eléje két sötétpej lovat fogtak. A kocsihoz szereztek egy magyar bakát is. Ez buzgalmában kidiszította a lovakat és a hintót is vörös kokárdával és vörös szalagokkal. Vörös szalaggal vonta be az ostornyelet is, no meg a saját sapkarózsáját.

Ebből ez emberből lett a „kása arisztokrácia” első hazai származású személyisége. Talán nem is helyes őt arisztokratának nevezni, helyesebb lenne, „kása nemesnek” mondani, annak is csak a paraszti, kurta nemesi fajtájából.

Mivel a – feltehetően Szibériából szalajtott – konvojparanosoknak tetszett ez a vásári pompa, és mert a kocsis beszélt valamilyen szláv nyelven, bizalmába fogadta, és sok mindent elnézett neki. Hangsúlyoznom kell azonban, hogy a kocsis nem volt ruszin. A konvojparancsnok élvezte a számára szokatlan kényelmet, és a jól rugózó hintájával elég gyakran ügetett el menetoszlopunk mellett. Kocsisa néha odacserdített a fáradtan botladozó tömegbe. Ilyenkor gazdája jóízű hahotázásával értékelte cselekedetét. A kocsis együtt étkezett és aludt az őrséggel, s mire elérkeztünk magyarországi ideiglenes szállásunkra, már úgy viselkedett, mintha ő is az őrszemélyzet tagja volna.

Nem emlékszem, hogy utunkat hány nap alatt tettük meg. Éjszakánként a szabad ég alatt aludtunk. Sátorponyvát, csajkát, kulacsot és evőeszközt hátizsákunkban vittük magunkkal. Késre és villára három és fél évig nem lesz szükségünk. Éjszakánként az őrség járőrözött az alvó tömeg körül, és időnként világító rakétát lőttek fölénk. Ha a rekéta még égett, és alvóra esett, akkor az ébrenlévők leverték róla. Az örök jól szórakoztak az ijedt kapkodáson.

Bécs határába érve a Wiener Wald egy vadregényes tisztásán pihentünk meg. Gyorsan neki láttunk mosakodni, és utána lábat áztatni. Közülünk senki sem tudhatta, hogy ez a tó volt a császárváros ivóvízrendszerének egyik szigorúan védett vizgyűjtője. A kerítést már előzőleg szétrombolták, az őrség örült, hogy pihenhet. Mi mindenesetre felüdültünk.

A városba érkezve bámultuk a császárvárost. A Duna-csatorna mentén vándoroltunk, mikor soraink mel-

lett egy icipici kislány szaladt és kiabált: Papiii, Papiii! Az előttünk haladó századból egy német egyenruhás katona nézegetett hátra, majd kilépett a sorból, és a kislány felé szaladt, a másik oldalról akkor érkezett az asszonyka, és egymás nyakába borultak. Szaladt már az ő is, és géppisztolya tusával kezdte lökdösni németünket, akibe kislánya és felesége örült erővel kapaszkodott. Az ő egy darabig még huzakodott velük, majd legyintett egyet, mondott is valamit, és odébb lépve sitett a már távolodó menetoszlop után. Mindannyiunkat meghatott ez a jelenet: gyermeke és felesége találkozik a hadifogság felé menetelő apával, és ölelő karjaikkal kiragadják őt a menetből.

Az ő még dohogótt, a rábízott századnak is biztosan arról tartott előadást, hogy ők is hibásak, miért engedték kilopni társukat a sorból, de ki értette még akkor szavait? Még egyszer hátranézett az egyre távolodó családra, akik már egymás kezét fogva szaladta a házak közé, aztán tovább rőtta menetoszlopunk mellett az utat.

Ez a dohogva mellettünk bandukoló ő, aki elengedte a sorból kilépő hadifoglyát, mert kislánya és felesége bekapaszkodva védte, ugyanazt az egyenruhát viselte, mint azok, akik Sankt Pölten melletti folyóparti szekértáborunk, mellől el akarták rabolni a férjeikkel hazafelé tartó asszonyokat.

Igen a háború embertelenül szörnyűséges nyomokat hagyott a harcokban résztvevőkben. Menetoszlopunk egy alkalommal hatalmas uradalmi kukoricatábla mellett haladt, a tavalyi szárakat már nem tudták letakarítani, közöttük mozgás támadt.

Egy ő felfigyelt a zörgésre, és kiabálni kezdett a bent bujkálóra. Feleletet nem kapott, szólt még másodszor is, és mert feleletet nem kapott, és a mozgás folytatódott, egy sorozatot engedett be a kukoricásba. Ordítás és hörgés volt a válasz. Beszaladt, és mikor viszatért halottsápadt volt. Megállították a menetet, és előreszaladtak a parancsnokért. Mikor a kukoricásból visszajöttek, és újra megindultunk, még hallhattuk szavait: „agyin ruszki cselovek kaput, vojna jeszt!” Biztosan nem így mondotta, de így maradt meg emlékezetemben. Magyarul valahogyan így hangzana: „egy orosz ember, meghalt, hja háború van!” Később a tolmácsok mesélték: egy ő a menetoszlop elejéről sürgős dolgát végezni ment be a kukoricásba. Az ő zörgésére fegyvert fel örünk, és a hivatalos kettős felszólítás

után tüzelt. Azt, még meg kell írnom, hogy ez az ő nem volt azonos azzal, aki Bécsben elengedte foglyát.

Térjünk azonban vissza még Bécsbe. Már a belvárosban meneteltünk, valahol a Szt. István-dóm környékén járhattunk. Egy szűk utcácskában a járdán szemben jött velünk egy elegáns, tiroli kalapos, tiszta lódenbe öltözött férfi. Kalapja mellett vaddisznósörte, amit ezüst, vaddisznó fogat tartó disz tartott egybe. Emberünk olyan elegáns volt, mintha divatlapból vágták volna ki. Mindene a legjobb anyagból készült, a duplatalpú bakancsa – természetesen varrott talppal –, szép mintájú zöld gyapjú térdharisnyója. Szarvasagancsból készített gombú lódenöltöny, hátizsákra tekert lódenköpeny. Enyhe undorral, szemében kis lenézéssel szemlélte szomorú menetünket. Örünk, aki elengedte előbb a családja karjaiba menekült apát, már messziről észrevette őt. Arra gondoltam, hogy hányavetin vonuló vasárnapi kirándulónk rövidesen elbúcsúzat valamelyik féltett ruhadarabjától, tévedtem. Nem ez történt, az ő, mikor egy vonalba értek, megragadta vadászunk kabátját, és hatalmas lökéssel bevágta a menetelő század soraiba. A férfi kiabált, tiltakozott, de két három géppisztolyos lökése alábbhagyta. Lázasan kutató zsebeiben, majd kivett egy papirost, és ékes németséggel közölte, hogy az igazolást a városparancsnok adta. Láthatja azt is, hogy cirilbetűs, ő fontos beosztásban dolgozik a parancsnok mellett. Az írásban oroszul még az is írva vagyon, hogy őt mindenkinek támogatnia kell munkájában. Az őrünk az írást át is vette, el is olvasta, majd azt mondá: „AHA”, azzal a papirost darabokra tépte, és bedobta egy csatornanyílásba. A vasárnapi kiándulónknak lehetett némi tapasztalata, mert az igazolványának, széttépése után már nem ellenkezett, megadta magát sorsának, akkor még nem tudhatta, hogy kirándulása több évig fog tartani. Trubickáján még velünk volt.

Akkor jártam először Bécsben, az ilyen csoportos menetelés nem a legalkalmasabb módja a városnézésnek, mégis nagy benyomást tett rám ez a vasárnapi átgyalogolás. Elmentünk a híres Schönbrunni kastély előtt. Egy szovjet katonalány, géppisztollyal a nyakában, egy piros és egy sárga zászlócskával integetett. Nem minket akart üdvözölni, hanem a forgalmat irányította. Az biztos, hogy sokkal üdítőbb látvány volt, mint akár a magyar tábori csendörök, akár a német útirányítók.

Valahol Bécsújhely környékén éjszakáztunk. A következő nap érkezünk a magyar határra. Odaérkezésünk körülményei nem voltak alkalmasak arra, hogy hazaérkezve „leborulva hazám szent földjére, megcsókoljam azt.” Egyrészt az orosz ör legjobb esetben is belémrugott volna, másrészt nem olyan régen hagytam el hazámat, hogy felgyülemlett volna bennem annyi honvágy, hogy az térdre kényszeríthetett volna.

Sopronkőhidán éjszakáztunk. A fegyház mögé vették menetoszlopunkat. Elhaladtunk egy lött sebbel az út mellett fekvő, még életben lévő magyar katona mellett. Mi nem léphettünk ki a sorból, hogy segíthessünk rajta, mert erre irányuló mozdulatunkra már kiélesítették öreink géppisztolyaikat. Ők pedig nem törődtek a haldoklóval. A fegyverletétel óta ez volt a második áldozata a háborúnak. Az út mentén hörögve, magára hagyottan haldokló magyar bajtársunk, akin nem segíthettünk, mert tehetetlen bábuként csordában hajtódtunk saját hazánk földjén, elég riasztó jelként hatott a továbbiakra nézve.

Az útközben adódott szökési lehetőségekről egy másik írásban számolok be. Hogy akkor nem éltem ezekkel a lehetőségekkel nagyrészt ez a szívszorító élmény volt egyik oka.

Több napos gyalogútunk végén már Sárvárhoz közeledtünk. Alsópaty határában az útszélien többen állodogáltak, némelyikük kenyeret, szalonnát, cigarettát juttatott a szélen menetelőknek. Egy viszonylag jól öltözött férfi meglátva a velem egysorban menetelő vezérkari tisztet, riadtan szólta oda: „szökjenek meg míg nem késő, körjegyző vagyok és biztosan tudom, hogy kiviszik önöket a Szovjetunióba!” Egy pár lépéssel odébb újra az elsők között állodogált, és megismételte szavait. Mi azonban „biztos forrásból” tudtuk, hogy erre nem kerül sor, minket csak igazoltatnak, és máris megkapjuk a hazatérő papirosunkat. Istenem, de nagy marhái voltunk mi ennek a világnak!

Nem sokkal később menetoszlopunk beakanyarodott egy nagy urasági major udvarába. Az épületek üresek voltak és az utolsó menetszárad után becsukódott a majorudvar nagy kapuja.

Kijelölték az egyes századok számára szálláshelyeiket. Mi egy magtár legfelső emeletére kerültünk. Szűk volt a helyünk. Oly szorosan feküdtünk, hogy ha megmozdultunk, a szomszédainknak is fergőlni

kellett. Persze a padlón feküdtünk, megszoktuk már, jó ideje csak kő, vagy föld volt a derékajunk.

Másnap hajnalban, mint egykor a gazdasági cselédeket, nagy kolompolással ébresztettek. Az udvarban kellett ötösével, ahogyan mondták: „po piaty”, felsorakoznunk. Úgy látszott, hogy csak ötösével tudtak számolni, azzal sem mindig, mert gyakran kellett a számolást megismételni.

De akkor hogyan lett belőlük atomnagyhatalom?

Ezzel a hajnali számolással lett belőlünk darab. Nem fő, még csak nem is szám, hiszen az már egyedileg kiválasztható, mert egyesnek, vagy kettőezer-öt-százhatvanhetediknek nevezhető, csupán egy darab, mint a nyájban a birkák. Ámbár állítólag a juhász nyájának minden darabját megismeri. Mi azonban, ha megszökünk, nem tudják ki szökött meg, csak azt állapíthatják meg, egy darabbal kevesebb van a tömegben. Ha meghalunk, nem tudják, kit tesznek a földbe, csak azt, hogy egy darabot törölni kell a létszámból. A létszámból és nem a nyilvántartásból! Micsoda különbség ez!

Az első reggel nehezen bár, de végül is megszámozták a foglyokat. A konvojparancsnok közölte, hogy közülünk választotta a tábor magyar parancsnokát, a kocsisát, akinek mindenki – rendfokozatra való tekintet nélkül – engedelmeskedni tartozik. Elmondotta, hogy hol található a latrina, azaz a tábori illemhely, hol a fürdő, hol az orvosi rendelő, melyiket mikor és hogyan lehet használnunk. Elmondotta mit szabad tennünk, és mit nem szabad. Előbbit pár mondattal elintézte, a tiltó rendelkezéseket hosszan sorolta.

Végül közölte azt is, hogy itt, ebben az urasági majorban nyilasok számára tábort kell készíteni. Mi addig maradunk itt, amíg azt fel nem építjük. Ha az kész, jön a bizottság, és ... ugye mindenki tudja már, nem is kelene leírni: „bumaska bugyit, a skoro damoj”.

A kocsisból lett tehát a belső táborparancsnok. Nagy tisztségnek számított ez a beosztás. Az ő javaslatára választották ki a szakácsokat, borbélyokat, raktárosokat, betegápolókat, fürdőkezelőket, akik külön kásákat kaptak munkájukért, és ő jelölte ki a latrinaásokat és az ácsokat, akik napkeltétől napnyugtáig dolgozhattak a lucerna-, vagy csalánlevesért.

Vörös kokárdás kocsisunk e beosztásában azután minden táborba sürített fogollyal megutáltatta magát, pökhendi, kötekedő, sőt rosszindulatú megatartásával.

A hatalom gyakorlása az arra nem érdemeseket lealjasítja.

Itt, az alsópatyi táborban ő már valóban „kásaarisztokrata” lett. Ezt a kifejezést később kreáltam, amikor bőséges alkalmam lett a hadifogoly-társadalom kialakulásának tanulmányozására. A sorsa is olyan lett, mint az e réteghez tartozók legtöbbszörének; teljes és szégyenletes bukás.

Hetekkel később, amikor a szovjet őrség új politikai tisztje – ezzel az új intézménnyel is Alsópatyon ismerkedtünk meg – talán a harmadik, nevelő célzatú tájékoztatását tartotta, és feltette a számunkra ekkor még szokatlan kérdését: „van-e valakinek kérdezni valója?”, a Sankt Pöltentől velünk másirozó ejtőernyős század egyik altisztje feltette azt a kérdést: „kötelesek vagyunk-e eltérni egy táborlakó társunk hatalmaskodását?”. A bátor kérdést hosszú csend követte, de amikor a politikai tiszt tolmács útján visszakérdezte az elhangzott kérdés okát, a fiúk egymás szavába vágva sorolták el panaszait. Már az esti létszámmellenőrzést egy magyar alezredes vezényelte.

Az új belső táborvezetés már a jól megszokott alapokon indult. Az alezredes létrehozta a táborparancsnoki törzset, volt segéd tisztje, tolmácsa, gazdasági főnöke és természetesen tisztiszolgája.

Leváltott kocsisunk törzs nélkül garázdálkodott, csak testőrököt vett maga köré, akik természetesen külön adagokat kaptak a konyhán.

Az események nagy szenzációt keltettek, volt miről beszélgetni az unatkozó táborlakóknak. Híre járt – persze ez is csak amolyan szakácshír volt – hogy az alezredes az új kormány bizalmi embere, és ő lesz a megalakuló igazolóbizottság elnöke.

A kocsisunkat kiköltöztették az őrség szállásából, és beosztották az ejtőernyős század elhelyezési körletébe. Másnap reggel a katonai nyelven „gyengélkedő”-nek nevezett egészségügyi részletbe ment, és feketére színeződött szemeit és testén látható kék és zöld foltokat mutogatva panaszt tett lakótársai ellen. A tábori orvos az új szovjet parancsnokhoz utasította, aki meghallgatva panaszait, beidézte lakótársait is, akik egyöntetűen vallották, nagyon szűk a hálójuk, szoroson egymás mellett fekszenek és bizony elkerülhetetlen, hogy álmukban forgolódva neki ütközzenek a mellettük alvóknak. Visszakerült az ejtőernyősök közé

és harmadnap, igen csendesen, igen alázatosan jelent meg a létszámejegyzetesen.

A szovjet rendszer könnyen emelt ki valakit a tömegből, és helyezett hatalomba, ha hajlandó volt kiszolgálni a rendszert, de ugyanolyan könnyen ejtette azokat, akiket használni már nem tudott.

A tábori élet új vezetése alatt ment tovább, és már úgy látszott, hogy rövidesen bevezetik a rendes kaszárnyarendet reggeli kihallgatással és esti parancshirdetéssel. Mindennek véget vetett egy látszólag csekély dolog.

A tábor legénysége elkészítette a nyilasok számára épített tábor teljes berendezését. A tábor négy sarkában álltak az őrtornyok, és a major körül elkészült a háromszoros szögesdrótkerítés. Az őrség felvonult az őrtornyokba, felvitték, és befűzött hevederekkel felállították a géppuskákat, majd összehívták a tábor lakóit. Új, eddig nem látott tiszt lépett elő, és közölte: a kerítést, két méteren belül megközelíteni nem szabad, mert aki ezt megteszi, az ellen az őrség fegyverét használhatja. Felsorolt még jó pár tilalmat, s felsorolás közben először ejtette ki – csordába kerülésünk óta – a „vojenna plenni” (hadifogoly) kifejezést. Ezzel befejeződött a NAGY CSELVETÉS!

Ha nem lettem volna magam is jámbor áldozata ennek a cselvetésnek – fiaim átverésnek neveznék –, elismeréssel kellene adóznom végrehajtóinak. Saját hazájában, ismerős környezetben, kis létszámú, leharcolt katonával százezernyi magyart sikerült hadifogoly táborokba hajtani, akik ráadásul még olyan hiszékenyek voltak, hogy saját magukat drótozták körül, háromszoros szögesdróttal.

Riersch Zoltán

Füstölögve...

Csendesen füstölögve magamban egy itallal, mint a megvert gyermek, akinek fáj az arctalan magány, rokkantan, szív nélkül, egyedül a világegyetemben talán az utolsó társammal beszélgetek, a cigarettával. Jó kettesben...